

DYREKTOR ORGANIZATOREM POMOCY PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNEJ W SWOJEJ PLACÓWCE

Skuteczna organizacja pomocy psychologiczno-pedagogicznej to jedno z kluczowych zadań dyrektora placówki, wymagające zarówno znajomości przepisów, jak i umiejętności zarządzania zespołem specjalistów. Jak stworzyć system wsparcia dostosowany do potrzeb dzieci, nauczycieli i rodziców, by zapewnić im realną pomoc?

Małgorzata Łoskot

Absolwentka Akademii Pedagogiki Specjalnej w Warszawie. Redaktor prowadząca czasopisma „Głos Pedagogiczny”, pedagog specjalny, socjoterapeuta. Autorka popularnych programów szkoleniowych dla nauczycieli oraz programów profilaktycznych dla młodzieży. Czynnie angażuje się w pomoc dzieciom z rodzin dysfunkcyjnych.

Otym, że placówki oświatowe nie zapewniają dzieciom, ich rodzicom i nauczycielom łatwo dostępnej i zgodnej z rzeczywistym zapotrzebowaniem pomocy psychologiczno-pedagogicznej, wiadomo od dawna. Potwierdzeniem tego są raporty pokontrolne kuratorów oświaty oraz Najwyższej Izby Kontroli, w tym ten z września 2024 r. formułujący następujące wnioski:

- Brakuje specjalistów, co utrudnia udzielenie bezwzględnej i efektywnej pomocy, a wymiar i forma udzielanego wsparcia są ograniczone, także zakresem finansowania przez organ prowadzący.
- Niepokojącym zjawiskiem w 80% kontrolowanych placówek była niska frekwencja i częsta rezygnacja uczniów z zajęć, w szczególności zajęć korekcyjno-kompensacyjnych, logopedycznych oraz dydaktyczno-wyrównawczych, często ocenianych przez nich negatywnie ze względu na niedostosowanie do ich potrzeb.
- Współpraca pomiędzy placówkami a rodzicami dzieci wymagających opieki psychologiczno-pedagogicznej pozostawia wiele do życzenia. Rodzice często nie mieli zaufania do udzielanej w placówce pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

- Zalecenia poradni psychologiczno-pedagogicznych zawarte w opiniach i orzeczeniach nie były w pełni realizowane przez 90% kontrolowanych placówek.

Kiedy rozmawiam na ten temat z dyrektorami placówek oświatowych, słyszę: Po to mam pedagoga szkolnego i specjalnego, by to ogarniali. To oni są specami od pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Od nich oczekuję, że zrobią to dobrze i zgodnie z prawem.

Za każdym razem odpowiadam: Zgadza się. Oni są specjalistami od udzielania pomocy p-p. Oczywiście we współpracy z rodzicami i innymi nauczycielami, ale NIE od jej organizowania w pani/pana placówce! Mówi o tym wyraźnie prawo oświatowe.

Moi rozmówcy reagują różnie. Jedni rzucają od niechcenia: Prawo! Ono zmienia się tak często! Kto by za tym nadążył! Inni dopytują o konkrety, proszą o wyjaśnienie swoich wątpliwości.

Jaki przepis mówi o tym, że to dyrektor organizuje pomoc psychologiczno-pedagogiczną?

Podstawowym aktem regulującym tę kwestię jest rozporządzenie MEN z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1798). Już sam tytuł rozporządzenia sugeruje rozdział kompetencji na „organizowanie” i „udzielanie” pomocy p-p. Potwierdzenie znajduje się w § 4:

§ 4.1. Pomoc psychologiczno-pedagogiczną organizuje dyrektor przedszkola, szkoły lub placówki.

2. Pomocy psychologiczno-pedagogicznej w przedszkolu, szkole i placówce udzielają uczniom nauczyciele, wychowawcy grup wychowawczych oraz

specjaliści wykonujący w przedszkolu, szkole i placówce zadania z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w szczególności psycholodzy, pedagodzy, pedagogzy specjaliści, logopedzi, doradcy zawodowi i terapeuci pedagogiczni, zwani dalej „specjalistami”.

Zestawiając zapis z ust. 1 z treścią art. 68 ust. 1 pkt 1 ustawy Prawo oświatowe (Dz. U. z 2024 r., poz. 737), który mówi, że „dyrektor kieruje działalnością placówki oraz reprezentuje ją na zewnątrz” oraz z art. 60 ust. 7 wskazującym, że „dyrektor sprawuje nadzór pedagogiczny w stosunku do nauczycieli zatrudnionych w danej placówce”, bezsporna staje się odpowiedzialność dyrektora za organizację pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

WAŻNE!

Osobą odpowiedzialną za organizację pomocy psychologiczno-pedagogicznej na terenie przedszkola, szkoły i placówki jest wyłącznie jej dyrektor. Natomiast nauczyciele oraz specjaliści udzielają tejże pomocy uczniom, ich rodzicom i innym nauczycielom zgodnie z posiadanymi kwalifikacjami oraz kompetencjami przynależnymi pełnionej funkcji.

Jakie zadania/czynności dyrektora wchodzą w zakres organizacji pomocy p-p? Na jakiej podstawie prawnej?

Sprecyzowanie takich zadań wymaga nie tylko uważnej lektury kolejnych zapisów ww. rozporządzenia o pomocy p-p, ale także odwołania się do rozporządzeń, które z tą tematyką wiążą się pośrednio.

Tabela 1. Katalog zadań dyrektora organizującego pomoc psychologiczno-pedagogiczną

Zadanie	Uwagi	Podstawa prawna
Planuje w arkuszu organizacji pracy godziny przeznaczone na realizację pomocy psychologiczno-pedagogicznej	Dyrektor podaje ogólną liczbę zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej realizowanych przez specjalistów i innych nauczycieli	<ul style="list-style-type: none"> Rozporządzenie MEN z dnia 28 lutego 2019 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 2736) – § 17 ust. 3 pkt 4
Zatrudnia specjalistów, analizuje kwalifikacje i kompetencje zatrudnionych nauczycieli i przydziela im odpowiednie zajęcia i zadania	Obowiązkowo zatrudnia psychologa i pedagoga specjalnego. Wymiar ich pracy uzależniony jest od ogólnej wymaganej liczby etatów specjalistów. Ta zaś nie może być niższa niż 25% łącznej wymaganej liczby etatów nauczycieli specjalistów	<ul style="list-style-type: none"> Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2024 r., poz. 986) – art. 42d. Rozporządzenie MEiN z dnia 14 września 2023 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 2102). Rozporządzenie MEN z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1798) – § 4 ust. 2, § 17 ust. 1, §§ 18, 19, 24–27
Nadzoruje jakość – efektywność udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej	<ul style="list-style-type: none"> realizację zadań wykonywanych przez nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych, specjalistów, wykorzystanie w trakcie zajęć organizowanych w ramach pomocy p-p aktywizujących metod pracy, przestrzeganie ustalonego dla ucznia łącznego tygodniowego czasu zajęć pomocy p-p, prowadzenie obowiązującej dokumentacji, dokonywanie oceny efektywności udzielanej uczniom pomocy, w tym formułowanie wniosków dotyczących dalszych działań mających na celu poprawę funkcjonowania ucznia 	<ul style="list-style-type: none"> Rozporządzenie MEN z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego (Dz. U. z 2024 r., poz. 15) – § 22 ust. 1 i 3. Rozporządzenie MEN z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1798) – § 17 ust. 2, § 20 ust. 1, 2, 9, §§ 22, 24–27
Wyznacza osobę, której zadaniem będzie planowanie i koordynowanie udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej	Tylko w przypadku gdy będzie to inna osoba niż: wychowawca grupy w placówce, dyrektor przedszkola, dyrektor placówki w placówce, w której nie funkcjonuje szkoła	<ul style="list-style-type: none"> Rozporządzenie MEN z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1798) – § 20 ust. 13

Zadanie	Uwagi	Podstawa prawna
<p>Ustala dla ucznia formy, w jakich udzielana będzie pomoc psychologiczno-pedagogiczna, okres oraz wymiar godzin, w którym poszczególne formy będą realizowane</p>	<p>Uwzględni wymiar godzin ustalony dla poszczególnych form udzielania uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, biorąc pod uwagę określoną w arkuszu organizacji odpowiednio liczbę godzin zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz innych zajęć wspomagających proces kształcenia lub liczbę godzin zajęć prowadzonych przez nauczycieli i wychowawców grup wychowawczych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rozporządzenie MEN z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1798) – § 20 ust. 5 i 6
<p>Informuje rodziców ucznia/ wychowanka albo pełnoletniego ucznia/wychowanka o ustalonych dla ucznia formach i okresie udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz wymiarze godzin, w którym poszczególne formy pomocy będą realizowane</p>	<p>Informuje niezwłocznie pisemnie, w sposób przyjęty w danym przedszkolu, szkole lub placówce</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rozporządzenie MEN z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1798) – § 23 ust. 2
<p>Występuje do publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej z wnioskiem o przeprowadzenie pogłębionej diagnozy specjalistycznej problemu ucznia/wychowanka w celu wskazania sposobu rozwiązania tego problemu</p>	<p>Czyni to za zgodą rodziców ucznia lub pełnoletniego ucznia/wychowanka oraz w przypadku gdy udzielana mu pomoc psychologiczno-pedagogiczna nie przynosi efektów i nie następuje poprawa jego funkcjonowania</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rozporządzenie MEN z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1798) – § 20 ust. 11
<p>Ustala dla ucznia objętego pomocą w formie zindywidualizowanej ścieżki tygodniowy wymiar godzin zajęć wychowania przedszkolnego lub zajęć edukacyjnych realizowanych indywidualnie z uczniem</p>	<p>Na wniosek rodziców ucznia albo pełnoletniego ucznia, uwzględniając konieczność realizacji przez niego podstawy programowej wychowania przedszkolnego, podstawy programowej kształcenia ogólnego lub podstawy programowej kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rozporządzenie MEN z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1798) – § 12 ust. 8
<p>Współpracuje i uzgadnia warunki współpracy</p>	<p>Współpracuje z rodzicami uczniów, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, w tym poradniami specjalistycznymi, placówkami doskonalenia nauczycieli, innymi przedszkolami, szkołami i placówkami oraz z organizacjami pozarządowymi oraz innymi instytucjami i podmiotami działającymi na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rozporządzenie MEN z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1798) – § 4 ust. 3 i 4
<p>Organizuje wspomaganie nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i specjalistów w zakresie realizacji powierzonych zadań z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej</p>	<p>Planuje i przeprowadza działania mające na celu poprawę jakości udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rozporządzenie MEN z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1798) – § 6 ust. 6
<p>Występuje z wnioskiem do poradni oraz placówki doskonalenia nauczycieli</p>	<p>Występuje o wsparcie merytoryczne dla nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i specjalistów udzielających pomocy psychologiczno-pedagogicznej w jego placówce</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rozporządzenie MEN z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1798) – § 28

W placówce jest zespół ds. pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Szefem jest pedagog szkolny, a zastępcą pedagog specjalny. Czy tym osobom można zlecić informowanie rodziców o ustalonych dla ucznia formach, okresie i wymiarze godzin udzielania pomocy p-p? Czy mogą oni w imieniu dyrektora pełnić nadzór pedagogiczny nad dokonywaniem oceny efektywności udzielanej uczniom pomocy p-p?

W obowiązującym prawie oświatowym nie ma zapisu sankcjonującego istnienie zespołu ds. pomocy p-p. Ale dyrektor, na mocy ustawy Prawo oświatowe oraz rozporządzenia MEN w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli, może powoływać robocze zespoły nauczycieli, także ds. pomocy p-p, jeśli widzi taką potrzebę. Natomiast scedowanie przez dyrektora części swoich zadań na wybranego pracownika, w tym nauczyciela specjalistę, jest dopuszczalne pod warunkiem, że dyrektor uczyni to na piśmie, z zaznaczeniem, na jaki czas udziela pełnomocnictwa/upoważnienia i do wykonywania jakich konkretnych czynności. Winien przy tym pamiętać, że ten dokument nie zwalnia go z odpowiedzialności za prawidłową organizację pomocy psychologiczno-pedagogicznej na terenie placówki, którą zarządza.

WAŻNE!

Jedyny zespół, jaki powstaje w placówce obowiązkowo, bez podejmowania decyzji przez dyrektora, to zespół nauczycieli i specjalistów pracujących bezpośrednio z uczniem – ale tylko i wyłącznie z uczniem mającym orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, którego zadaniem jest opracowanie dla tegoż ucznia indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego – IPET. Zespół ten powstaje samoistnie na mocy rozporządzenia MEN z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1309) – § 6 ust. 3. Natomiast do uprawnień tego zespołu (na mocy § 21 ww. rozporządzenia o pomocy psychologiczno-pedagogicznej) w przypadku ucznia posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego należy planowanie i koordynowanie udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym ustalenie dla ucznia form udzielania tej pomocy, okresu jej udzielania oraz wymiaru godzin, w którym poszczególne formy będą realizowane, z uwzględnieniem wymiaru godzin ustalonego dla poszczególnych form tejże pomocy.

Czy w związku z zadaniami dyrektora jako organizatora pomocy p-p oraz zadaniami nauczycieli i specjalistów, którzy jej udzielają, należy opracować procedury lub regulamin związane z tą pomocą?

Nie ma podstawy prawnej nakazującej tworzenie takich dokumentów. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna powinna być opisana w statucie placówki. Tak stanowi bowiem art. 98 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 900): „Statut szkoły zawiera w szczególności [...] cele i zadania szkoły wynikające z przepisów prawa oraz sposób ich wykonywania, w tym w zakresie udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej”. Brak w statucie zapisów dotyczących pomocy psychologicznej jest dużym błędem i może nieść ze sobą konsekwencje prawne. Kurator oświaty może swoją decyzją administracyjną uchylić statut lub nakazać natychmiastową zmianę zapisów statutu. Niewykonanie tego nakazu może skutkować wnioskiem do organu prowadzącego placówkę o odwołanie dyrektora ze stanowiska. Jeśli jednak placówka uzna, że chce mieć dodatkowy dokument dotyczący pomocy p-p w formie procedury czy regulaminu, to może go wprowadzić, dbając o to, by zapisy w tym dokumencie nie były kopią tych ze statutu ani z przywołanego powyżej rozporządzenia w sprawie organizacji i udzielania pomocy p-p.

W tym roku szkolnym ponad 50 uczniów obejmujemy stałą lub doraźną pomocą p-p. Czy to prawda, że dla każdego trzeba założyć indywidualną teczkę? Kto ma to zrobić – pedagog/psycholog szkolny czy pedagog specjalny?

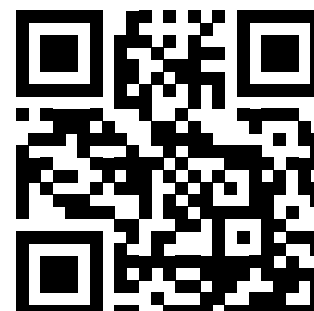
Paragraf 19 rozporządzenia MEN z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 50) nakłada obowiązek założenia indywidualnej teczki ucznia: „Przedszkole, szkoła i placówka gromadzi, w indywidualnej tezcze, dla każdego dziecka, ucznia, uczestnika zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, słuchacza lub wychowanka objętego odpowiednio kształceniem specjalnym, zajęciami rewalidacyjno-wychowawczymi lub pomocą psychologiczno-pedagogiczną dokumentację badań i czynności uzupełniających prowadzonych w szczególności przez pedagoga, psychologa, logopedę, doradcę zawodowego, terapeutę pedagogicznego, lekarza oraz innego specjalistę, a także indywidualne programy edukacyjno-terapeutyczne (...) oraz indywidualne programy zajęć (...)”.

Natomiast § 26 stanowi: „Dyrektor szkoły ponosi odpowiedzialność za właściwe prowadzenie i przechowywanie wymaganej dokumentacji oraz za wydawanie odpowiednio przez przedszkole, szkołę lub placówkę dokumentów zgodnych z posiadaną dokumentacją”. Tak więc decyzja, który specjalista szkolny ma prowadzić indywidualną teczkę ucznia, należy wyłącznie do dyrektora placówki. Powinien on pamiętać, że korzystanie z pomocy psychologiczno-pedagogicznej objęte jest RODO, bo prowadzona w związku z tym dokumentacja zawiera dane osobowe, w tym dane szczególnie chronione, tzw. wrażliwe (art. 27 ustawy o ochronie danych osobowych). Warto więc, by dyrektor jednoznacznie określił krąg osób uprawnionych do wglądu w zasoby gromadzone w indywidualnej tezcze ucznia.

PRZYPISY:

¹ <https://www.nik.gov.pl/aktualnosci/niewydolna-pomoc-psychologiczna-i-psychotherapeutyczna-dla-dzieci-i-mlodziezy.html> [dostęp: 15.01.2025]

Przeczytaj także o prawnych aspektach organizowania pomocy psychologicznej w placówkach. Zeskanuj kod QR.

https://tiny.pl/zq_738fg

